

יחידה מספר 4

חסיד

השואף להתעלות בעבודת ה', ולקיים מצוות מתוך חיות והרגש פנימי.

מה בשיעור?

• הבנת מהותו של חסיד, השואף לעבודת ה' מיטבית. • הכרת הדרכים שבהן נעזר החסיד, על מנת למלא את שאיפתו. • זיהוי דרכי ההתנהגות הראויים למי שנושא בתואר חסיד.

רקע למושג הנלמד

הביטוי 'חסיד' מופיע במשנה, בזהר ובמקורות קדומים נוספים, עוד הרבה לפני ייסוד תורת החסידות. כינוי זה הינו תואר נעלה. לדוגמה: "אדם הראשון חסיד היה" (גמרא, עירובין י"ח), "איזהו חסיד - המתחסד עם קונו" (זהר פרשת כי תצא), "חסידים ואנשי מעשה" (משנה, סוכה ה, ד) ועוד.

לאחר התפשטות תורת החסידות על ידי הבעל שם טוב, דבק הכינוי 'חסיד' בכל המאמינים בתורת החסידות, ובהולכים בדרכיה.

החסידות העמידה את עניין עבודת ה' במרכז ההוויה של ההולכים לאורה. מטרתה היא להגיע לקיום מצוות באופן של לפני משורת הדין, מתוך חיות והרגש פנימי. כדי להגיע לעבודת ה' מלאה, שיטת החסידות שכללה ופתחה דרכים שייסודתן בהררי קודש, ובאמצעותן יגיע האדם לקשר קרוב יותר עם בוראו. ביחידת לימוד זו נעסוק בקצרה גם בחלק מן הדרכים האלו: דבקות בצדיק, לימוד חסידות, תפילה בהתבוננות, שמחה, אהבת ישראל ואחריות כלפי כלל ישראל.

מהלך השיעור:**מהו חסיד? חשיבה ראשונית**

המורה יערוך סיעור מוחין למושג חסיד. המילה חסיד תיכתב בעיגול במרכז הלוח, וסביבה יכתוב המורה (ללא שיפוט) כל אסוציאציה שיעלו התלמידים, המתקשרת במוחם למושג חסיד. יש לשער שחלק מן המושגים יהיו ערכיים כמו: רבי, חסידות, שמחה וכך הלאה; וחלקם יהיו חיצוניים כמו כובע וחליפה, בגדים שחורים, זקן...

לאחר סיום התרגיל, יעזרו התלמידים למורה להצביע על המושגים מתוך הרשימה, הנוגעים למהותו של החסיד.

המורה יסביר את מאמר הזוהר: "איזהו חסיד? המתחסד עם קונו".

המורה יסביר מילולית את המילים: "קונו", - כינוי לה' (קונה שמים וארץ). מתחסד - פירושו נוקט בדרך של "יותר מן ההכרח". כמו חסד שזו נתינה בשפע, יותר מן ההכרח. כך החסיד נוהג בעבודת ה'- מעבר לשורת הדין. שואף ליותר...

תנועת החסידות קמה כדי להחיות את עבודת ה'.

עבודת ה' אמורה להיות מרכז חייו של החסיד. חסיד הוא זה ששואף לעבוד את ה' בכל עת ובכל מצב, לא רק מתוך מחויבות והכרח, אלא גם מתוך חיבור והרגש פנימי.

דרכי החסידות

איך יגיע החסיד לעבודת ה' מיטבית?

חמישה תלמידים יוזמנו לעמוד בפני הכיתה. כל אחד מהם יקבל אמרה, המבטאת דרך אחת מדרכי החסידות. (האמרות מופיעות גם באלבום)

במקביל, יחלק המורה בין תלמידי הכיתה חמישה ציורים של כובע חסיד [נספח 1], ועל גבי כל אחד מהם כתובה כותרת של אחת מדרכי החסידות: דבקות בצדיק, לימוד חסידות, תפילה בהתבוננות, שמחה, אהבת ישראל, אחריות כלפי כלל ישראל.

המורה יציין שלפניו חמישה חסידים, שאבדו את כובעי החסיד שלהם. עלינו לעזור להם. כל אחד מן החמישה יקריא בתורו את האמרה שבידו, ותלמידי הכיתה ישייכו לו את ה"כובע" המתאים לו.

לאחר פְּעִילוֹת 15 יִתְאָלוּ הַתְּלִמִּידִים אֶם בְּאֵלֶיכֶם אֵת הַכּוֹתֶרֶת הַחֲסִידִית, אִמְרוּ כֹּל אֱמוּנָה.

חסיד הוא פנסאי

המורה יקריא את הסיפור: חסיד הוא פנסאי, המופיע להלן. לאחר הסיפור יתקיים דיון שמטרתו לעורר את התלמידים לשים לב לפרטי הסיפור:

חסיד הוא פנסאי

סיפר הרבי הרי"צ באחת מהתוועדותיו:

"במסיבה אצל אבי, רבי שלום דובער, שאל אותו אחד החסידים: רבי, מהו חסיד?

השיב לו אבי: חסיד הוא פנסאי - האיש שהולך ברחובות, כדי להדליק את פנסי העיר (בעבר היו פנסי הרחוב דלוקים באמצעות נפט).

והוסיף אבי: זהו חסיד. הוא מתהלך עם מקל ארוך שבראשו דולקת אש, אך הוא יודע שהאש אינה שלו. תפקידו הוא להשתמש באש זו כדי להדליק את הפנסים.

שאל החסיד: ומה אם הפנס נמצא במדבר שמם? האם גם אז יש לטרוח כדי להדליק אותו?

השיב לו הרבי: כן. יש להדליק את הפנס כדי שיראו שזהו מדבר שמם, והמדבר אף הוא 'תבייש' בפני הפנס". לשיחה זו היה המשך, המברר עוד יותר את תפקיד הפנסאי. אף אנו לא נשכח את תפקידנו העיקרי - להאיר את הסביבה.

נקודות להבנה ולדיון

"הוא מתהלך עם מקל ארוך שבראשו דולקת אש" - האם מי ש"מדליק" אחרים, יכול בעצמו להיות "חשוך"? יש צורך בדוגמה אישית.

"האש אינה שלו" - אז של מי האש? מהיכן נלקחה? מן התורה, מלימוד החסידות, מן הרבי.

1 מעובד על פי ספר השיחות תש"א עמודים 136-137

"להדליק את פנסי העיר" - אמנם הם חשוכים, אך במהותם הם פנסים. כל יהודי הוא פנס פוטנציאלי. מהו ה"מדבר"? הצד הלא-טוב של העולם, שמנסה לייבש ולהחשיך את ה"פנס". אבל כשהוא רואה אור, הוא "מתבייש", כלומר, מצטמצם.

באיזו מדרכי החסידות, שעליהן למדנו בפעילות הקודמת, עוסק הסיפור?

לאחר הציון, יאלאו התלמידים באלבום את בועות הקומיקס: 13 שיה בין ה"פנס" ל"פנסאיי".

מתאים / לא מתאים - משחק

איך נוכל להיות "פנסאים" מוצלחים, המשמשים דוגמה אישית?

המורה יספר על המעמד שבו פירט הרבי המהר"ש את המתאים ושאינו מתאים לחסיד:

הרבי מהר"ש הגיע פעם לביקור בעיר ויטבסק. קהל רב נאסף ליד אכסנייתו של הרבי, והם בקשו לשמוע מפיו דברי חסידות. "אינני חש בטוב, ולפיכך לא אוכל לומר דברי חסידות" השיב הרבי "אך אצא לזמן קצר, ואומר דברים מספר בפני הקהל." חיש מהר פשטה השמועה שהרבי יוצא אל הקהל. מאי שם הובאו במה וכיסא שעליהם יוכל הרבי לשבת, וכשהרבי הופיע - השתרר שקט במקום.

הרבי פתח ואמר:

"באגדותיהם של חכמינו זיכרונם לברכה ובמדרש נהוג להביא משלים רבים. כך ניתן למצוא לשונות כמו "בנוהג שבעולם", או "למה הדבר דומה?", משלים ממלך, מבן מלך ועוד. הסיבה לכך היא שיש לנצל את הרעיונות הקיימים בעולם, כדי לעבוד את הבורא.

בעולם מקובל להשתמש במטבע הלשון - מתאים ולא מתאים. לאדם כזה "לא מתאים לדבר כך"; לאדם אחר "מתאים להבין זאת". על יהודים - וחסידים בפרט - לנצל את ה'לא מתאים' גם ברוחניות. גם עבורם יש דברים 'מתאימים' ואילו דברים אחרים 'לא מתאימים'.

"מה מתאים ולא מתאים לחסיד?" המשיך הרבי ופירט:

לחסיד מתאים

- לחסיד מתאים ללמוד בכל יום אמרה חסידית.
- לחסיד מתאים להתמסר לעשיית טובה לזולת.
- לחסיד מתאים להיות בשמחה, ויתרה מכך, לעשות טוב לזולת.
- לחסיד מתאים להכיר היטב את חסרונות עצמו, ואת מעלות הזולת.
- לחסיד מתאים להחשיב את האדם הקטן והפשוט ביותר, כטוב יותר ממנו.
- לחסיד מתאים ללמוד מכל אחד מידות והנהגות טובות.
- לחסיד מתאים להתנהג באהבה ובאחוה, בשלום וברעות.

לחסיד לא מתאים

- לחסיד לא מתאים לא ללמוד חסידות.
- לחסיד לא מתאים לא להתמסר לעשיית טובה לזולת.
- לחסיד לא מתאים להיות שקוע בעצבות.

- לחסיד לא מתאים לא להכיר את חסרונותיו.
- לחסיד לא מתאים להחשיב עצמו, כגדול יותר מהגדול שביותר.
- לחסיד לא מתאים לא ללמוד דבר טוב מהזולת.
- לחסיד לא מתאים לגרום למחלוקת ולפירוד לבבות, גם אם הוא עושה זאת בשם דרכי החסידות."

התלמידים יצביקו באלבום את המצבקה ילחסיז מתאיים... "ובה הפיכט 30"ן הכבי האהכ"ש כצכ החיובי - אה מתאיים לחסיז. וכן את המצבקה: ילחסיז לא מתאיים..."

מה מתאים לנו בתור חסידים?

לאחר מכן יקבל כל תלמיד שני פתקים בשני צבעים שונים. (אם אין פתקים, ניתן להשתמש בטושים אישיים בשני צבעים).

המורה יקריא את המשפטים שלהלן, הלקוחים מתוך חיי היום יום. אחרי כל משפט תיערך "הצבעה". הילדים ירימו את הצבע המתאים: צבע בהיר אם המשפט נראה להם "מתאים לחסיד", וצבע כהה אם המשפט שייך לרשימת ה"לא מתאים". התלמידים יצטרכו להסביר על פי איזה סעיף ברשימה החליטו שהמשפט מתאים/לא מתאים.

המשפטים להקראה:

- שלום חיים, אפשר ללמוד אתך למבחן במשנה? הפסדתי חומר רב כשהייתי חולה.
  - מצטער, כבר קבעתי עם יוסי, ואינני אוהב ללמוד בשלישייה.
  - יש לי רעיון להחלטה טובה! אולי אלמד בכל יום לפני התפילה את האמרה היומית בספר היום יום?
  - אני מעריך את העובדה שאינך מעתיק במבחן, גם כשאינך יודע את התשובה. מתחשק לי לנסות להיות כמותך.
  - אל תבואו יותר לשיעור שלנו. השיעור כבר עמוס מדי, ואינכם מתאימים כל כך לסגנון שלנו.
  - אתה לא תאמין מה צביקה אמר עליך! אתה מוכרח לשמוע...
  - המורה אמר שאני "חולם" בתפילה. מה פתאום? לא אשים לב למה שהוא אמר.
  - אחי הקטן מברך בכזאת כוונה! הלוואי עליי...
  - בכיתה השנייה יש חבורה שמשחקת לבד, ולא מצרפת אליה אף אחד. בואו נעשה את זה גם בכיתה שלנו.
  - אח שלי שכח להכין ערכת נטילת ידיים ליד המיטה, אז הכנתי אותה עבורו.
  - בגלל שאני עייף בסוף היום, אין לי כוח לחייך ולהודות לנהג ההסעה.
- התרגיל יסתיים במשימה יצירתית. הילדים עצמם יציעו משפטים נוספים ברוח המשפטים שנאמרו: מתאים / לא מתאים.
- כל אחד יכתוב באלבום משפט אחד מן הסוג הזה, , במסגרת הנושאת את הכותרת "דוגמה מן החיים".